

1800-luku ei Kuopion musiikkielämässä alkanut suotuisissa merkeissä. Suomen sota verotti kaupunkimme väestöstä kolmanneksen: 900 asukkaasta jäi jäljelle 600. Ennen sotaa oli kaupunkiin perustettu triviaalikoulu (1788), mutta sen antama musiikinopetus oli kovin huonolla tolalla. Vielä vuonna 1803 - siis 15 vuotta koulun perustamisen jälkeen saatiin todeta, että koulun nuorisolle ei ollut moneen vuoteen opetettu laulua. Tilanne päätettiin korjata ja koulun cantorin toimeen valittiin Kuopion seurakunnan lukkarin virkaa hoitanut tupakanvanuttaja Simon Alenius. Uusi opettaja jouduttiin kuitenkin pian erottamaan virkaansa kykenemättömänä, mikä saattoi olla yhteydessä ko. herran varsinaiseen ammattiin.

Tiedot 1800-luvun alkupuolen kuopiolaisesta musiikkielämästä rajoittuvat hajamerkintöihin sotilassoittokunnista. Vuonna 1814 tiedetään viidennessä tarkk ampujapataljoonassa olleen kymmenen soittajaa, joista kaksi rumpalia. Soittokunta siirrettiin pois kuitenkin jo samana vuonna ja seuraava tuli vasta viisi vuotta myöhemmin. Siihen kuului kahdeksan musikanttia.

Sotaväen ylitarkastaja kenraali Reuterskjöld kiinnitti noihin aikoihin huomiota siihen, ettei soittokuntien esityksissä ollut tarpeeksi voimaa ja harmoniaa. Niinpä soittajien määrää huikasti lisättiin ja vuonna 1821 muusikkoja oli peräti 35, joista torvensoittajia 13 ja huilisteja kaksi. Näin lienee saatu soittoon lisää kenraalin toivomaa voimaa. Harmonian puute lienee osittain johtunut johtajien ammattitaidon puutteesta, sillä vasta samaisena vuonna 1821 kaupunkiimme saatiin ensimmäinen koulutettu kapellimestari. Hän oli pietarilainen Johan Fredrik Jurgens.

Jurgensin ajan soittokunnan esiintymisistä ja ohjelmista ei juurikaan tiedetä. Sitä paitsi jo vuonna 1827 tapahtuneiden organisaatiomuutosten yhteydessä Kuopion Pataljoonan soittokuntaa supistettiin ja Jurgenskin muutti takaisin Pietariin. Soittokunta toimi triviaalikoulun musiikinopettajan Bror Nils Hagelinin johdolla vielä kolme vuotta, jonka jälkeen se sotaväen hajottamisen yhteydessä lakkautettiin. Hagelin oli kotoisin Porvoosta ja koulutukseltaan urkuri. Hän tuli Kuopion triviaalikoulun ensimmäiseksi viralliseksi laulunopettajaksi, director cantukseksi, vuonna 1822. Herra Hagelin oli ainoa musiikin ammattilainen kaupungissamme 1820-30 luvuilla. Hänet valittiin kaupunki- ja maaseurakunnan ensimmäiseksi viralliseksi urkuriksi vuonna 1839, mutta Kuopion musiikkielämän onnettomuudeksi tuoni korjasi miehen jo seuraavana vuonna, vain 44-vuotiaana.

Rudolf Lagi ja kimnasisti Roschier

Vuonna 1845 Kuopion lukion saksankielen ja laulun opettajaksi nimitettiin kuopiolaissyntyinen Rudolf Theodor Lagi. Hän oli opiskellut Helsingissä sekä kieliä että musiikkia ja soittanut viuluakin Helsingissä esiintyneen saksalaisen oopperaseurueen orkesterissa. Lagin opinnot pääkaupungissa sattuivat aikaan, jolloin maamme musiikkielämää herätteli Fredrik Pacius Helsingin yliopiston musiikinopettajan virkaan vuonna 1834 nimitetty saksalaissyntyinen viulisti ja säveltäjä.

Pääkaupungin musiikkielämän henkeä halusi Lagi tuoda tänne syntymäkaupunkiinsakin. Hän kokosi yhteen

musiikin taitajia ja järjesti näiden avulla mm. kimnaasin juhlasalissa yleisölle avoimia musiikki-iltoja, soiréita. Saima-lehti raportoi ensimmäisestä tällaisesta konsertista jo piakkoin Lagin Kuopioon saapumisen jälkeen eli talvimarkkinoiden aikaan. Ilta oli järjestetty markkinayleisön musiikkimaku huomioiden. Ohjelmassa oli Beethovenin ja Rombergin solistikappaleita sellolle ja pianolle sekä Mendelssohnin ja Rossinin vokaalimusiikkia kuoro- ja soolo-osineen. Saimassa ylistettiin Rudolf Lagia ja kiitettiin soiréet, mutta toivottiin, että ohjelma olisi sävyltään ollut suomalaisempi.

Jo vuoden 1845 huhtikuussa olikin seuraava illanvietto, mistä Saima-lehden arvostelija saattoi ilahtuneena todeta seuraavaa: Eräs nuori musiikin harrastaja lauloi Runebergin Den sjuttonåriga ja Det var då laulut suomeksi käännettyinä. Kirjoittaja kertoo ylpeänä, että Kuopio lienee ensimmäinen kaupunki, missä äidinkieli on esiintynyt julkisesti laulussa kirkkolaulua lukuun ottamatta.

Lagi ei kuitenkaan kauan viihtynyt Kuopiossa. Hän lähti Tukholmaan jatkamaan urkuopintojaan ja sai pätevänä ja toivottuna hakijana Helsingin vastavalmistuneen Nikolainkirkon (nykyinen tuomiokirkko) urkurin paikan vuonna 1851. Siinä savolaista aivovuotoa 150 vuoden takaa

Lagin ajan kuopiolaisten seuraelämästä, johon laulu ja soitto keskeisesti kuuluivat, saa hyvän kuvan nuorukainen Johan Wilhelm Roschierin päiväkirjamerkinnoista vuosilta 1846-1849. Roschier kävi Kuopion ruotsinkielistä Gymnasiumia, Kimnaasia. Hän oli kotoisin Mäenpään kartanosta Pieksämäeltä. Koulussa ollessaan hänen rakkain harrastuksensa oli laulaminen. Hän lauloi mm. kuorossa, jota Lagi johti. Ylioppilaaksi kirjoitettuaan herra Roschier lähti Helsinkiin opiskelemaan lääketiedettä.

27.10.1846. Teetä hebreankielen kera. Lauloimme kovasti kadulla ja Lagikin tuli mukaan ja sen jälkeen lauloimme ensin Kellgrenien, sitten Nordenstrengien, Schmidtien ja Asplundien ikkunan alla, Lagi etunenässä. Lopetimme laulun Bellmanin glunttiin Sarlinien ja Pelkosien ikkunoiden alla.

29.11. Uusi kondiittori Dahlström piti tanssiaiset ja tarjosi illalliset a la carte. Siellä en ollut. Äskettäin kaupunkiin muuttaneen kondiittorin musikaalinen salonki tuli silttemmin hyvinkin merkittäväksi paikaksi Kuopion musiikkielämässä.

Samana vuonna 11.12. : Rudolf Lagilla oli konsertti, jonka jälkeen minä kaikkien muiden laulajien kanssa esitin amatöörilaulua.

20.5.1847. Me kymnasistit avustimme muutamalla laululla ja Poppiukset huilulla ja viululla. Konsertin jälkeen soitti Bolle koko illan tanssimusiikkia ja me tanssimme.

17.2.1848. Tänään oli sitten ne suuret kahvitanssiaiset kuvernööri Ramsaylla Tanssien välillä soitti kvartetti, Bolle, Lagi, Strunck ja Enckell, ja me lauloimme ne välit, jolloin he eivät soittaneet Saimme myös lupaa huomisesta aamupäivästä, sillä tuskin oli luultavaa, että olisimme kyenneet jaloillemme.